

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Seksen yedinci İnikat

4.IX.1957 Çarşamba

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	576	sayılı kanunların bâzı maddelerinin değiş-	
2. — Yoklama	577	tirilmesi ve yeniden bâzı hükümler ilâvesi	
3. — Müzakere edilen maddeler	577	hakkındaki 6093 sayılı Kanunun 1 nci ve 4	
1. — İskân kanunu lâyihası ile Tunceli		ncü maddelerinin tadiline ve bu kanuna	
Mebusu Arslan Bora'nın, İskân Kanunu-		yeniden bir madde ilâvesine dair kanun	
nun bâzı maddelerinin tadiline ve yeniden		teklifi ve Muvakkat Encümen mazbatası	
bâzı hükümler ilâvesine dair 5420 ve 5826		(1/612, 2/336)	577-590

1. — SABIK ZABIT HULASASI

Milletlerarası Çalışma Konferansına katılmak üzere Cenevre'ye giden Çalışma Vekili Mümtaz Tarhan'ın avdetine kadar kendisine Devlet Vekili Emin Kalafat'ın;

Vâkı davet üzerine Fransa'ya gidecek olan Ziraat Vekili Esat Budakoğlu'nun avdetine kadar kendisine, Devlet Vekili Celâl Yardımcı'nın Vekillik etmelerinin;

6973 sayılı Kanunla ihdas olunan Sanayi Vekâletine Manisa Mebusu Samet Ağaoglu'nun tâyininin;

Vazife ile yurt dışına giden İktisat ve Ticaret Vekili Abdullah Aker'in avdetine kadar kendisine Devlet Vekili Emin Kalafat'ın Vekillik etmesinin;

Devlet Vekili Şemi Ergin'in Milli Müdafaa Vekâletine tâyini ile açılacak Devlet Vekilliğine Çanakkale Mebusu Fatin Rüstü Zorlu'nun tâyininin;

Vazife ile yurt dışına gidecek olan Ziraat Vekili Esat Budakoğlu'nun avdetine kadar kendisine, Devlet Vekili Celâl Yardımcı'nın Vekillik etmesinin muvafık görülmüş olduğuna dair Riyaseti Cumhur tezkereleri okundu.

Kanun lâyiha ve tekliflerinin suallerle diğer işlerden önce görüşülmesi hakkındaki tahrir kabul olundu.

İskân kanunu lâyihasının maddeleri üzerindeki müzakerelere devam olundu.

4 . IX . 1957 Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada son verildi.

Reisvekili
Bursa Mebusu
A. Erozan

Kâtip
Bolu Mebusu
İ. Gülez

Kâtip
Antalya Mebusu
A. Konuk

Sualler

Şifahi sualler

1. — Kocaeli Mebusu Ekrem Alican'ın, 1951 - 1956 yılları bütçeleri varidat tahminleri ile tahsilât miktarlarına ve 1956 bütçe yılı tahsisatından sarf edilen miktarın yekûnuna dair şifahi sual tahriri Başvekâlete gönderilmiştir. (6/384)

2. — Elâzığ Mebusu Selâhattin Toker'in, Devlet dairelerinden İktisadi Devlet Teşekkülleri daire ve müesseselerine geçmek isteyen memurlara muvafakat verilmemesi hususunda bir emir verilip verilmediğine dair şifahi sual

tahriri Başvekâlete gönderilmiştir. (6/385)

3. — Malatya Mebusu Nuri Ocakcıoğlu'nun, Malatya vilâyeti içme suyu ihtiyacının temini için ne düşünüldüğüne ve 1950 senesinden beri bu iş için ne kadar para verildiğine dair şifahi sual tahriri Dahiliye ve Nafia vekâletlerine gönderilmiştir. (6/386)

Tahriri sual

1. — Elâzığ Mebusu Selâhattin Toker'in, Sivrice Belediye Reisinin işten el çektirilmesi sebebine dair tahriri sual tahriri Dahiliye Vekâletine gönderilmiştir. (7/374)

BİRİNCİ CELSE

Açılma Saati : 15,05

REİS — Reisvekili Ağâh Erozan

KATIPLER : Muslih Görentaş (Van), Ömer Mart (Kayseri)

2. — YOKLAMA

REİS — Yoklama yapacağız, efendim.

(Gümüşane mebuslarına kadar yoklama yapıldı)

REİS — Ekseriyetimiz var, celseyi açıyorum.

MUHİT TÜMERKAN (Sinob) — Gündem hakkında söz istiyorum, efendim.

REİS — Gündem hakkında, buyurun efendim.

MUHİT TÜMERKAN (Sinob) — Aziz arkadaşlar, bundan 8,5 ay evvel Ateşli silâh ve bıçaklar hakkında mevcut kanunu tadil eden bir teklifimi Yüksek Meclise sunmuştum. 9 aya yakın bir zamandır bu tadil teklifimin konuşulmaması, memlekette ateşli silâhlar ve bıçaklar hakkında yapılan muamelelerde Anayasamızın bilhassa 74 ncü maddesinin ruhuna aykırı tabikati devam ettirmektedir. Esbabı mucibesinde uzun uzun izah ettiğimiz ve delâilini gösterdiğimiz bu teklifimizi bugüne kadar Dahiliye Encümeninin huzurlarımıza getirmemiş olmasını üzüntü ile karşılıyorum. Bu kanunun kabul edilmemesi, bir müddet için silâh ve bıçak taşıyan insanların, Yüksek Meclise gösterilmiş olan atıfetten istifade etmek imkânlarını selbetmiştir.

Arkadaşlar, ateşli silâhlar ve bıçaklarla vukua gelen bir kısım cinayetlerin önüne geçmek, ve bu silâhları taşıyan vatandaşları mağduriyet-

ten kurtarmak için bu kanunun bir an evvet tetkik edilmesini rica için kürsüye gelmiş bulunuyorum. Kanunun gecikmesi vatandaşların mağduriyetine sebebiyet verecektir. Gündeme alınmasını rica ederim.

REİS — Elimizde yazılı bir teklif bulunmadığı için Riyasetçe yapılacak bir muamele yoktur. Sırası gelince görüşüleceği tabiidir.

MUHİT TÜMERKAN (Sinob) — Dahiliye Encümeni cevap versin. Daha encümen teklifi konuşmadı ki!

REİS — Bu hususta ayrı bir takrirle gelmeniz icabeder.

Gündemle ilgili bir takrir vardır, okuyoruz.

Yüksek Reisliğe

Kanun lâyiha ve tekliflerinin suallerle diğer işlerden evvel görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Bursa

M. Erkuyucu

REİS — Kanunların suallerden evvel görüşülmesi hususundaki takriri reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul edilen takrir mucibince İskân Kanununun müzakeresine devam ediyoruz.

3. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — İskân kanunu lâyihası ile Tunceli Mebusu Arslan Bora'nın, İskân Kanununun bazı maddelerinin tadiline ve yeniden bazı hükümler ilâvesine dair 5420 ve 5826 sayılı kanunların bazı maddelerinin değiştirilmesi ve yeniden bazı hükümler ilâvesi hakkındaki 6093 sayılı Kanunun 1 ncü ve 4 ncü maddelerinin tadiline ve bu kanu-

na yeniden bir madde ilâvesine dair kanun teklifi ve Muvakkat Encümen mazabtası (1/612, 2/336)

REİS — Efendim, lâyihanın 6 ncü maddesi müzakere edilmekteydi. Söz Mehmet Daim Süalp'dir.

MEHMET DAİM SÜALP (Siird) — Muhte-

rem arkadaşlar, geçen İnikatta müzakeresini yaptığımız 6 ncı madde maksat ve gaye itibarıyla Komisyon Sözcüsü tarafından izah edilirken, tedvin edilen metnin esas maksat ve gayeye uygun olmadığını bunu tamamen ifade etmekte olduğunu müşahede ettik. Şöyle ki, maddenin esasına göre, iskâna tâbi tutulacak vatandaşlar, tertibedildikleri mahallerde 10 yıl müddetle oturmak mecburiyetindedirler. Bâzi hallerde tertibedildikleri mahallerden ayrılabilirlerse de maddenin metninden anlaşılacağı üzere muvakkat ayrılıklar devamlılık şeklini alabilir. Maddede deniyor ki; «Tertibedildikleri yerlere ticaret, seyahat, misafirlik maksadiyle veya sıhhi zaruretlerle infikâk sebepleri haricinde on yıl müddetle oturmak mecburidir.»

Demek ki, bu sebepler mevcudolursa 10 yıl oturmak mecburiyeti kendiliğinden kalkmaktadır. Meselâ; (ticaret maksadiyle) deniliyor. Bir vatandaş tertibedildiği yerden ayrılır, başka bir yere ticaret maksadiyle yerleşir ve ticaret yaparsa, orada ne kadar kalacağı anlaşılmamaktadır. Ticaret maksadiyle ayrılmak, tertibedildiği yerden ayrılmasına yetki verdiği göre, bu gibi vatandaşlar başka yerlerde ticarethane açar ve ticaret yapar. Bu sebeple buraya (muvakkaten ticaret) demek daha doğru olur.

İkinci noksan, (mürettep mahallerinden devamlı şekilde izinsiz olarak ayrılanlar iskân ve bilûmum muafiyet haklarını kaybeder) deniyor.

Devamlı olarak izinli ayrılmak... Devamlılığın müddeti burada muayyen değildir. Bunu bir müddetle tahditmek, bu müddeti tâyin etmek lâzımdır. Beş ay mı olur, sekiz ay mı, böyle bir kaydın konulması lâzımdır. Devamlılık nereden başlar, nerede biter? Tatbikatçılar elbette bunu kestiremezler. Onun için devamlılık yerine muayyen bir müddet koymak lâzımdır.

Üçüncü noksan: İzinsiz olarak ayrılamazlarsa, izni nasıl alacaklardır, izin verilmediği takdirde ne olacaktır? Devamlı izin deniyor, devamsız izin hangisidir ve ne kadar müddetle yapılacaktır? Eğer bu gibi vatandaşlara izinsiz ayrılmak hakkı tanınmazsa bu vatandaşlar seyahat haklarından da mahrum edilmiş olacaktır. Bu itibarla bu vatandaşların elde etmiş oldukları menfaatlerinin haleldar olmaması için bu müphem kelimeleri vuzuhlandırmak, daha

açık bir şekilde maddeye koyarak daha iyi bir şekil vermek lâzımdır.

Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Müfit Erkuyumcu.

MÜFİT ERKUYUMCU (Bursa) — Muhterem arkadaşlar; altıncı maddenin geçen celsedeki müzakeresi sırasında komisyonca hazırlanan şeklin doğuracağı mahzurları ve tatbikatta mucibolacağı müşkülâtı İzzet Akçal arkadaşımız sarahaten belirttiler. Bendeniz buna kısaca bir nokta ilâve edeceğim :

Komisyonun hazırlanmış bulunduğu bu madde Anayasamızın 70 nci maddesine de aykırıdır. Çünkü; Anayasamızın 70 nci maddesinde; (Seyahat hakkı Türklerin tabii haklarından) denilmektedir. Halbuki komisyon metninde seyahat hakkının bu iskân edilenler hakkında izne tâbi olduğu tasrih edilmiş bulunmaktadır. Bu suretle Anayasamızın tanıdığı bir hakkın takyüdü edilmesi kanunen doğru olmayacağı cihetle komisyonun bu maddeye vuzuh ve kanuna uygun bir şekil vermesi için maddeyi komisyonun geri almasını teklif ediyorum.

Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Muhit Tümerkan.

MUHİT TÜMERKAN (Sinop) — Arkadaşlarım; maddenin başını okurken şu hükmü görüyoruz :

«Bu kanun hükümlerine göre iskân edilecekler, tertibedildikleri yerlere gitmeye ve bu yerlerde ticaret, seyahat, misafirlik maksadiyle veya sıhhi zaruretle infikâk sebepleri haricinde on yıl müddetle oturmaya mecburdurlar.»

Arkadaşlar; buna göre hariçten gelen göçmenler mevzuubahs olduğu gibi; daha evvel, mecburi olarak iskâna tâbi tutmak istediğiniz, fakat, sonradan memnuniyetle gördük, vatandaşların arzularına bıraktığımız orman bölgesindeki halkı da söz konusudur. Bunlar talebedecekler, nakillerini arzu edeceklerdir. İskân Umum Müdürlüğü de tertibedildikleri yerleri bildirecek ve bu vatandaşlar oraya gideceklerdir. Bir müddet sonra, havasıyla, suyu ile toprağın verimi ile imtizaçedemezlerse, oradan ayrılmak zaruretinde kalırlarsa verilmiş olan mal ve mülkler geri alınacaktır. Böylece, bir de eski baba ocaklarından da mahrum kalmış olacaktır. Benden önce konuşan bir arkadaşımın ileri sürdüğü Anayasa, sadece seyahat bakımın-

dan değil, mülkiyet hakları bakımından da, vatandaşlık hakları bakımından da zedelenmiş oluyor. Göçmenler mevzuunu bence iyi inceleyip hariçten gelecekleri vatandaşlığa ciddi tetkik ettikten sonra alalım. Fakat bunları aldıktan sonra vatandaşlık haklarını bunlardan kıskanmıyalım. Bütün iskânlara bu mal ve mülkü verdikten sonra, bunların orada mutlaka bağlı olarak kalmalarını bu kadar şiddetli müeyyidelere bağlamıyalım. Sözcü arkadaşımız Yozgad civarında bir iskândan bahsetti. İliç kimse orada kalmamıştı dedi. Burada hesaba katılacak mesele, onların iskân yerlerinde niçin kalmadıklarıdır. Teşkilâtın hatasının cezasını, halka ödetmiyelim, onlara yüklemiyelim. Velhasıl kaşığıyla verip sapiyle çıkarmıyalım. Vatandaş, Anayasanın ve kanunların verdiği bütün hakları kullanacaktır. Kendisine borç olarak veya muayyen zamanlarda başka hizmetler yapmak kaydıyla verilen malı ve mülkü, Demokles'in kılıcı gibi elinden alınmak tehdidi altında bırakmak, vatandaşın korkusuz yaşama hürriyeti ile tezat teşkil eder.

Encümen bu 6 ncı maddeyi geri alsın, daha vâzih ve vatandaş hakkına riayetkâr olsun, (nakledilenleri veya yeni gelen göçmenleri) de vatandaş sayan bir ruh ile maddeyi hazırlasın.

Teklifim budur.

REİS — İzzet Akçal.

İZZET AKÇAL (Rize) — Efendim, ara vermeden evvel bu kanun komisyonda konuşulmuş, madde tanzim edilmiş, heyeti umumiyeye tevdi edilmiş, öncelik ve ivedilikle konuşulmasına karar verilmiş, birinci madde üzerinde tartışmalar yapılmış, madde reye vaz'edilmeden başka kanunların tetkikine başlanmıştı, bu sırada toplantılara ara verilmiş bulunmakta idi.

Şimdi, komisyon 12 kişiden müteşekkil bulunduğu halde, sözcü komisyondan karar aldı mı almadı mı malûmumuz değil. Altıncı maddeyi ne şekilde değiştiriyor, bu da asla malûmumuz değil. Sözcü buraya çıkıyor, diyor ki : «Maddenin birinci fıkrasında bulunan şu hüküm, şöyle değiştirilmek suretiyle madde münakaşa edilsin ve reye konsun.»

Ben evvelâ komisyon sözcüsünden şunu öğrenmek isterim ki, bu altıncı madde komisyonda tekrar görüştüğü bir karara verildi mi ve muhterem sözcünün buradan arz ettikleri bunlar

mıdır? 12 arkadaş, günlerce, saatlerce başbaşa uğraşıp bir madde hazırlayıp Heyeti Celileye verdiği zaman sözcü ve reisin «Bu maddenin şu hükmünün şu suretle değiştirilmesi suretiyle reye konması uygundur» diye Heyeti Celileyi saatlerce münakaşaya sevk etmesi usule uygun değildir. Komisyon bu maddeyi geri almalıdır. Bu mevzu üzerinde tekrar dursunlar, bir yeni madde getirsinler. Bu madde üzerinde tartışmaları yapalım, fikirlerimizi söyleyelim ve salim bir neticeye varalım. Aksi takdirde söz almış bulunan arkadaşların çokluğuna rağmen hâlâ, altıncı madde üzerinde tenevvür etmiş durumda değiliz. Maruzatım bundan ibarettir.

REİS — Komisyon.

MUVAKKAT ENCÜMEN REİSİ REFET AKSOY (Ordu) — Muhterem arkadaşlar, 6 ncı maddenin tedvin tekniği hakkında bâzı tenkidlerde bulunan arkadaşların temayülleri şu noktada temerküz etmiş oluyor : Buyuruluyor ki; her hangi bir mahalde iskân edilmiş olan bir kimse, maddede gösterilen 10 sene müddet dolmadan oradan infikâk ettiği takdirde izne, haber verme ve saireye ihtiyac olmadan Anayasanın kendisine bahsetmiş olduğu serbestiden istifade etmesi lâzımgelir.

Bu husus bizim kanaatimize göre maddenin metninde mündemiçtir. Bu hükmün niçin konmuş olduğunu geçen celseki mâruzatımda uzun boylu izah etmiştik.

Bugün takibedilen iskân politikasında vatandaşlara verilen yerlerde o vatandaşın müstakar olarak ikamet etmeyip az sonra hicret etmesi, hükümeti birçok müşkülâta mâruz bırakmaktadır. Bu müşkülâtı bertaraf etmek için böyle muayyen bir maddenin tedvinine zaruret duyulmuştur.

Eğer bu yolda tenkidlerini ileri süren arkadaşlar madde hakkındaki noktai nazarlarını bir takrirle bildirmiş olsalardı...

HİDAYET AYDINER (Konya) — Verildi efendim, Riyaset makamında takririmiz mevcuttur.

REFET AKSOY (Devamla) — Böyle bir takrir mevcut ise encümen bu noktayı nazarı dikkate almak suretiyle maddenin komisyona iadesine muvafakat edecektir. (Bravo sesleri)

Yalnız burada mühim bir meseleye temas

edeceğim. O da Sinob Mebusu Muhit Tümerkan arkadaşımızın temas ettiği bir noktadır.

Dediler ki : «İskân mahalline yerleştirilecek kimselerin hürriyetini kısmak Anayasaya uygun olmamakla beraber hükümetin irtikâbet ettiği hatta dolayısıyla vatandaşı ızzar etmeye bir hakkımız yoktur», öyle değil mi efendim?

MUHİT TÜMERKAN (Sinob) — Evet.

REFET AKSOY (Devamla) — Şimdi arkadaşlar, bu ileri sürmüş oldukları fikir...

MUHİT TÜMERKAN (Sinob) — Yozgad meselesi...

REFET AKSOY (Devamla) — Halen meri yette bulunan kanunun sakathğından ileri gelen bir icap, bir zaruret, bir hâdisedir. Bunu nazarı itibara alan, bugünkü Hükümet mevzu yepyeni bir veçhe vermeyi teeviz ederek huzurunuzda geldi. Tümerkan arkadaşımız bu kanunun heyeti umumiyesini dikkatle okumuş olsalardı, ileri sürmüş oldukları mahzurların mütaakıp maddelerde tamamiyle bertaraf edilmiş olduklarını görecektirdi. Hükümet, Türkiye dâhilinde iskâna müsait yerler varsa, iskân politikasına gitmeden evvel, oraları tesbit edecek ve ondan sonra vatandaşa seni şuraya iskân edeceğim diyecektir. Şimdiye kadar takib edilen iskân politikası maateessüf bu esasa riayet edilmeden, devam etmiştir. 1293 Osmanlı - Rus harbinden beri kanun yolu ile başlayan iskân politikası bugüne kadar hereümere içinde devam etmiştir. Vatandaşın elinde tapu senedi bile olmadan iskâna icbar edilmiştir. Bu itibarla ileri sürdükleri mahzurlar bugünkü kanunun metninde tamamiyle kaldırılmış yepyeni bir zihniyetin ve realitenin icapları üzerinde kanun tedvin edilmiştir.

REİS — Refet Bey, takirleri talebediyor mu, encümen?

REFET AKSOY (Ordu) — Okunduktan sonra.

REİS — Okunduktan sonra istiyorlar.

Hidayet Aydın.

HİDAYET AYDINER (Konya) — Muhterem arkadaşlar, Refet Bey gayet mâkul bir söz söyledi: Tenkid kolay, sanat zordur. Arkadaşlar teklif metinlerini izah etsinler, ona göre hakları var mı, yok mu, geriye almak icabeder mi, etmez mi, anlaşılır. Düşünürüz dediler doğrudur, çünkü; esbabı mucibe meçhul olursa kendileri için de, Heyeti Umumiye için de

ret veya kabul hakkında bir karar vermek güç olur.

Şimdi efendim, bütün mesele şu : Bir defa vatandaşlara verdiğimiz bu hak bir in'am mıdır, yoksa bir iskân mıdır? Muhakkak ki, iskândır. İskân olduğuna göre vatandaş iskân edilen yere sığınacak, orada ikamet edecektir. İkametgâhının orası olması demek, orada mahpus kalması demek değildir. Maksat orasını kendine ikametgâh edinmesidir. Benim teklifim tamamen bu hususu sağlamaktadır. 10 sene müddetle oraya yerleşir ve kendisine orasını ikametgâh edinir ve bu müddet içerisinde orasını terk etmez. Fakat seyahat eder, misafir olarak gider ve şunu yapar, bunu yapar, bu suretle Anayasanın hükmü bertaraf edilmemiş olur. Onun için eğer müsaade ederseniz, fıkrayı bir defa huzurunuzda okuyayım :

(Madde 6. — Bu kanun hükümlerine göre iskân edilecekler tertibedildikleri yerlere gidip yerleşerek oturmaya ve buradaki ikametgâhını on sene müddetle başka yere nakletmemeye mecburdurlar. Bu mecburiyeti ihlâl edenler iskân haklarını ve bilûmum muafiyetleri kaybederler ve kendilerine iskân yoluyla verilmiş olan gayrimenkuller hükme hacet kalmaksızın istirdat ve tapuca müseccel bulunanların kayıtları Toprak ve İskân Umum Müdürlüğünün yazılı emriyle iptal edilerek Hazine adına çevrilir. Ve bu gayrimenkuller mezkûr umum müdürlük emrinde kalır. Verilen krediler ile alet ve vasita bedelleri T. C. Ziraat Bankasına 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre kendilerinden tahsil olunur.)

Geçen celse arkadaşımız gayet güzel tenkid ettiler. Dediler ki :

«Vatandaşlar, bu iskân ve şartlara mugayir hareket edemedikleri halde gayrimenkul ellerinden alınır mı nasıl olur?» Bu karar haksız olabilir. Burada vatandaşa bir müracaat hakkı tanınmamıştır. Bu noksanı ikmal için ben teklifimin son fıkrasında : (Yukardaki hükümlere dayanarak iskân haklarının iptali hakkındaki karar aleyhine idari kazaya müracaat hakları mahfuzdur.) demek suretiyle her hangi bir vatandaşın elinden iskân hakkının haksız olarak alınmamasını temin etmiş bulunuyorum.

Bir de lâyhada mühim bir noksan var : Bir kimse falan köye iskân edildi fakat, arazisini satıyor. On sene müddetle satmaması hakkında mevcut kanunda hükümler vardı. Buna rağmen

satış va'di mukavelesi yapıyor. Onun için takdir metninde (Bu kanun mucibince iskân edilenlere verilen gayrimenkuller sahipleri tarafından on sene müddetle satılamaz ve üzerinde satış va'di mukavelesi yapılamaz ve aynı müddet içinde alacakları tarafından sattırılmaz) hükmünü teklif ediyorum, arkadaşlar. Mesele şudur : İskâna nail olmuş bir muhacire bir gayrimenkul teffiz edildiğinde tutar on sene müddete riayet etmeden satarsa... Eski kanunda bu hususta memnuiyet vardı, bu, yeni kanunda unutulmuştur, bugün verdiğimiz gayrimenkulü yarın satar, buna mâni olmak mecburiyetindeyiz. Arzuhal Encümenimizin mazbatalarını tetkik edecek olursak görürüz ki, arazi talebinde bulunan binlerce vatandaş vardır. Biz iskân edilenlere bâzı imtiyazlar vermişizdir. Bunun şartları yerine getirilmelidir. Onun için kendisine verilen gayrimenkulü on sene müddetle satmamalıdır. Bunu iki hileli yoldan yaparlar. Arz ettiğim gibi her ne kadar ferağ vermeden satış va'dini yapar, paralarını cebine indirir. Bunu böyle yaptığı gibi başka yollara da müracaat edebilir; meselâ başkasına borçlanmak suretiyle malını haczettirir, sattırır. Buna mâni olmak için (alacaklılar tarafından sattırılmaz) teklifinde bulunuyorum. Binaenaleyh benim teklifim bütün ihtiyaçları karşılayacağı için encümen ve arkadaşlar tarafından kabul edilmesini rica ederim. Eğer bu hususta encümen izahat isterse onu da vermeye hazır olduğumu bildiririm.

REİS — Muhit Tümerkan.

MUHİT TÜMERKAN (Sinob) — Efendim; encümenin temayülü maddeyi geri almaktır. Fakat ben bir noktaya dokunacağım.

Biz demin bu maddenin katî hükümlerinin sakatlığını ileri sürdük ve ileriki maddeler hükümlerinin artık bunu değiştiremeyeceği kanaatinde olduğumuz için bu mevzu temas ettik. Sayın sözcü; «Yozgad» meselesinin kanunun böyle gelmesine sebeb olduğunu ifade etti. Ben, buna karşılık; «Eski kanunun sakatlığı sebebiyle bu kanun getiriliyor, demek ki, tatbikatta kötü neticelerle karşılaşılabilir. Bunun içindir ki; tatbikat kötü oluyor, bunun acısını vatandaşlara mı çektireceksiniz?» dedim.

Arkadaşımızın kanunu okuyup okumadığım hakkındaki mütalâasına cevap vermek istemezdim. Bu husus kendisini alâkadar etmemeli, fi-

kirlerini cevaplandırmalı idi. Bununla beraber bu noktada şunu arz edeyim : Ben iki ay evvel bu kanun üzerinde söz almış ve konuşmuş bir arkadaşımızım. Riyaset Makamı da evvelisi gün iki ay önceki alâkamıza işaret ettiler, sözcü dikkat etmemiş olacak. Muhterem arkadaşlarımız bunu hatırlatırlarsa Aksoy arkadaşımızın bu mevzuda da haksız olduğunu takdir edeceklerdir.

REİS — Encümen.

MUVAKKAT ENCÜMEN MUHARRİRİ REŞAT AKŞEMSETTİNOĞLU (Bolu) — Muhterem arkadaşlarım, İzzet Akçal arkadaşım encümen sözcüsünün 6 ncı maddesindeki değişikliği encümen kararı hilâfına kendi kendisine ortaya koyduğunu iddia ediyor. Her halde bir yanlışlık olacaktır. Encümen 6 ncı maddenin esbabı mucibesini tâyin ve tesbit eder. Eğer 6 ncı maddeyi matbaa yanlış basmış ise kendi esbabı mucibesine dayanarak bunun esasını tâyin ve izah eder. Buna yetkisi olması gerekir. Nitekim 6 ncı maddenin 1 ncı fıkrasında «İskân edilenlerin 10 yıl müddetle mürettep yerlerinde oturması ve bu yerleri izinsiz olarak terk edememesi» mecburiyeti tahmil edilmiştir. Ancak bu sebeplerden için hareket ve serbestilerini kararlaştırmak maksadiyle 2 ncı fıkroda (Bu mecburiyeti yerine getirmiyenlerle mürettep mahallerinden) ibâresinden sonra (ticaret, misafirlik ve seyahat kelimelerini) ilâve etmeyi kabul etmiştir. İşte 6 ncı maddede encümenin, yanlış olarak bastıklarını tâsrih ettiğim kısım buradadır. Eğer 6 ncı maddenin 1 ncı fıkrasına bunu koyarsak 2 ncı fıkradaki izin alma mecburiyetini bu fıkra hükmü ile şâmil kılarak bunları her türlü hareketten mahrum bırakmak gibi, Hükümetin getirdiği teklifin aynı olması icabediordu. Hükümet şöyle teklif etmişti : «Madde 6. — Bu kanun hükümlerine göre iskân edilecekler, tertibedildikleri yerlere gitmeye ve bu yerlerde 10 yıl müddetle oturmaya mecburdurlar. Bu mecburiyeti yerine getirmiyenlerle mürettep mahallerinden izinsiz olarak ayrılanlar; iskân ve bilûmum muafiyet haklarını kaybederler.»

Encümen bunu çok hasın buldu. İskânlıyı bu kadar ağır bir külfet altında tutmak istemedi, ve bu maddeye «ticaret, seyahat, misafirlik maksadiyle veya sıhhi zaruretlele infikâk ettiği takdirde izin alma mecburiyeti-

ni vaz'etmedi. Bu suretle vatandaşa Anayasanın bahşettiği bazı hakları teminat altına almış oldu. Bunun dışında bir memuriyet alırsa, veya tahsil maksadiyle giderse bu hallerde de izin almak lâzımdır. Ama ticaret maksadiyle giderse, hastalık maksadiyle giderse bu hallerde izin alması lâzımdır. Aksi takdirde vatandaşın seyahat ve diğer hürriyetlerini bir nevi tahdidolur dedik. Bize bu şekilde hücum etmemesi gerekirdi. Özür dilerim kendilerinden.

MEHMET DAİM SÜALP (Siird) — Bir sual.

REİS — Encümen, bir sual var. Buyurun, efendim.

MEHMET DAİM SÜALP (Siird) — Metinde, «ticaret maksadiyle infikâk ederse» kaydı vardır. Bunun müddeti nedir?...

MUVAKKAT ENCÜMEN M. M. REŞAT AKŞEMSETTİNOĞLU (Devamla) — Müddet tâyin edilmemiştir efendim. 10 sene, 20 sene, 30 sene olabilir. Bu hususta müddet tâyin edilmiştir.

MEHMET DAİM SÜALP (Siird) — Söz istiyorum, efendim.

HÜSEYİN ORTAKCIOĞLU (Çorum) — Bir sual : Ticaret maksadiyle ayrılanlarla başka bir maksatla ayrılanlar arasındaki fark nedir?...

MUVAKKAT ENCÜMEN M. M. REŞAT AKŞEMSETTİNOĞLU (Devamla) — Efendim, encümen böyle tâyin ve tanzim etti.

HÜSEYİN ORTAKCIOĞLU (Çorum) — Başka bir maksatla on sene müddetle gitmiş ise aradaki fark nedir?

REŞAT AKŞEMSETTİNOĞLU (Devamla) — Efendim, encümen izinsiz olarak on sene ayrılamaması keyfiyetini Anayasaya aykırı gördüğü için burada bu serbestiyi vermiştir, bir müddet tâyin etmemiştir. İcaberse icra makamı bir talimatname ile bu müddeti tahdit ve tâyin edebilir.

İZZET AKÇAL (Rize) — Maddeyi geri alıyor musunuz?..

REŞAT AKŞEMSETTİNOĞLU (Devamla) — Maddeyi geri alıyoruz.

REİS — Madde üzerinde cereyan eden müzakere bitmediğine ve bu hususta bir taktırir de verilmemiş olduğuna göre maddeyi encümene havale edemeyiz. Taktırir verilir, okunur, encü-

men talebederse havale mecburidir. Bu itibarla sözü Mehmet Daim Süalp Beye veriyorum, buyurun.

MEHMET DAİM SÜALP (Siird) — Muhterem arkadaşlarım; maddede vuzuha ihtiyaç gösteren üç kelime üzerinde durmuştum. Birincisi ticaret maksadı. Refet Aksoy arkadaşımız, kanunun, maksat ve gayesini izah ettiği zaman; esbabı mucibe olarak bunu ileri sürdüler ve dediler ki : «İşkâna tâbi tutulan bir vatandaşa birçok menfaatler sağlanıyor, eğer bu vatandaş başka memlekete, başka bir vilâyete gider de orada ticaret yaparsa buna meydan vermiyeceğiz, başka yerde ticaretle işigal ederse verdiğimiz şeyleri geri alacağız.» Halbuki metne göre ve şimdi sözcüye sorduğum zaman dediler ki : «Ticaret maksadiyle giderse istediği kadar kalabilir, bunu zamanla takyidetmedik.» Görülüyor ki, Başkan ile sözcü arasında anlamda ayrılık vardır. Kanunu yapanlar dahi vuzuhsuzluk yüzünden böyle zorluk çekerlerse yarın tatbikatçılar nelerle karşılaşurlar. Binaenaleyh bu üç kelimedede vuzuhun behemehal temin edilmesinin çok yerinde olacağı kanaatindeyim.

REİS — Hidayet Aydın, buyurun.

HİDAYET AYDINER (Konya) — Efendim, şimdi görüyorum ki, encümen sözcüsü hatada ısrar etmektedir, bendeniz de bu ısrar karşısında mevzu üzerinde tekrar durmak mecburiyetinde kalıyorum.

Arkadaşlar, buradaki prensip nedir? Biz iskân mı yapıyoruz, in'am mı? Eğer iskân yapıyorsak on sene müddetle onun orada oturması verilen araziye ve saireyi işletmesi şarttır. Burada «alâkasını kesmesin de nerede ticarethane açarsa açsın, gayrimenkulden alâkasını kesmedikçe elinden alınmaz» diyorlar.

Arkadaşlar, kim edindiği bir gayrimenkulden alâkasını keser? Üzümünü getirtir yer, mahsulünü alır, ortakçıya verir. Bir insan tasavvur ediniz ki, Erzincan'da kendisine arazi verilmiştir, alâkasını keser mi, kesmez. Benim Bağdad'da, Basra'da bir gayrimenkulüm olsa alâkamı kesmem. Binaenaleyh bu, alâkası baki kaldıkça sözü nereden çıkıyor? Alâkasını kesmezse demek orasını bırakıp başka dilediği bir yerde ticaret yaparsa arazisi elinden alınmayacak. Böyle şey olmaz arkadaşlar.

Efendim, bir muhacire farz edelim ki, Van'ın bilmem ne ovasında iskân suretiyle bir gayri-

menkul tahsis edildi, o zat oraya gitmiyecek, orada durmayacak gelip İstanbul'da ticaret yapacak, encümenin kavline de hiçbir müddetle mukayyet de değildir.

Serbest olarak daimî ticaretle İstanbul'da milyonları kazananlar, Van'daki arazisini de ortağa verir alâkasını kesmezse kendisine iskân yoluyla verilen arazi elinden alınmayacak.

Biz iskân edilenlere verdiklerimizi, işletsinler ve alın teri ile kazansınlar diye veriyoruz, verdiğimiz toprakları alın teri ile işletmiyecek olursa, bunları satıp servet olsun, suüstimal etsinler diye vermiyoruz arkadaşlar. Bu, kanunun ruhuna münafidir. Kanunun ruhu hilâfına encümen sözcüsünün beyanını kabul etmemenizi rica ederim.

REİS — Başka söz istiyen yoktur. Takrirler var, okuyoruz, efendim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

İskân kanunu lâyihasındaki Muvakkat Encümenin 6 ncı maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Konya
Hidayet Aydın

Madde 6. — Bu kanun hükümlerine göre iskân edilecekler tertip edildikleri yerlere gidip yerleşerek oturmaya ve buradaki ikametgâhını on sene müddetle başka yere nakletmemeye mecburdurlar. Bu mecburiyeti ihlâl edenler iskân haklarını ve bilûmum muafiyetleri kaybederler ve kendilerine iskân yoluyla verilmiş olan gayrimenkuller hükme hacet kalmaksızın istirdat ve tapuca müseccel bulunanların kayıtları Toprak ve İskân İşleri Umum Müdürlüğünün yazılı emriyle iptal edilerek Hazine adına çevrilir ve bu gayrimenkuller mezkûr umum müdürlük emrinde kalır. Verilen krediler ile alet ve vasıta bedelleri T. C. Ziraat Bankasınca 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre kendilerinden tahsil olunur.

Toprak ve İskân İşleri Umum Müdürlüğünce görülecek lüzum ve zaruret üzerine, iskân edilenlerin mürettep yerleri ancak katî iskânlarından önce değiştirilebilir.

Bu kanun mucibince iskân edilenlere verilen gayrimenkuller sahipleri tarafından on sene müddetle satılamaz ve üzerinde satış va'di mukavelesi yapılamaz ve aynı müddet içinde

alacaklıları tarafından sattırılamaz. Bu cihetleri sağlamak üzere tapu siciline şerh verilir.

Yukarıki hükümlere dayanarak iskân hakkının iptali hakkındaki idari karar aleyhine alâkadarların idari kazaya müracaat hakları mahfuzdur.

Yüksek Reisliğe

«Devamlı olarak izinsiz ayrılanlar» ibaresinin maddeden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Çanakkale Çorum
Servet Sezgin Hüseyin Ortakçıoğlu

Reisliğe

6 ncı madde yeniden tedvin edilmek üzere encümene geriverilmesini teklif ederim.

Konya
Hidayet Aydın

REİS — Encümen.

MUVAKKAT ENCÜMEN REİSİ REFET AKSOY (Ordu) — Verilen takrirler ve yapılan teklifin 6 ncı madde hakkında yeniden bir tetkiki icabettirdiğine kanaat getiren komisyon bu takrirlerin madde ile birlikte komisyonumuza havalesini rica etmektedir.

REİS — Daihilî Nizamname hükmü sarihtir. Encümen istediği için takrirleri oya koymadan madde ile birlikte encümene veriyoruz efendim.

İskân talebi, bâzı mahallerde ikamet edememek mecburiyeti

MADDE 7. — Mülteciler, göçmen kâğıdı alırlarken iskân isteyip istemediklerini bildirmeleri ve bu beyanlarının göçmen kâğıdına kaydedilmesi lâzımdır.

Serbest göçmenlerle, iskân haklarından vazgeçmek veya mürettep yerlerini ticaret, seyahat, misafirlik maksadiyle veya sıhhi zaruretlelerle infikâk sebepleri haricinde izinsiz terk etmek suretiyle serbest göçmen durumuna girmiş olanlar Dahiliye Vekâletince tesbit olunacak mahallerde beş yıl müddetle ikamet edemezler.

İskân edilen göçebe ve gezginci kimselerin eski hale dönmelerine müsaade edilmez. Bu maksatla izinsiz olarak mürettep yerlerini terk edenler iskân yerlerine döndürülürler.

REİS — Madde hakkında söz istiyen var mı efendim?

Mehmet Hazer.

MEHMET HAEZR (Kars) — Efenrim, bu

maddeye göre serbest göçmenler ve bâzı sebeplerle serbest göçmen durumuna girenler Dahiliye Vekâletince belirtilecek yerlerde 5 yıl müddetle ikamet edemez diye bir hüküm vardır. Bu 5 yıllık memnuiyetin hukuki sebebi mevcut değildir. Serbest göçmen hiçbir iskân hakkı taleb etmemektedir. Vatandaşlık hakkı iktisabetmiştir, vatanın her hangi bir köşesinde, memnu muntakalar kanunundaki hükümler mahfuz kalmak şartıyla, ikamet edebilir. Bu madde bu bakımdan vatandaşlık hukuku ile tearuz teşkil etmemektedir.

Gene aynı maddenin ikinci fıkrası, gezginlerin iskân edildikleri yerleri terk etmeleri halinde tekrar oraya gönderilmelerini emretmektedir. Fakat bu emrin yerine getirilmesi tatbikatta umumiyetle mümkün olmamaktadır. Bu gezginler iskân edildikleri yeri terk ettikleri takdirde bundan evvelki maddede zikredilen ticaret, seyahat ve sağlık sebepleriyle seyahat ettiklerini ileri sürmek suretiyle iskân edildikleri yerlere dönmek istememektedirler. Tatbikatta bunun birçok misalleri mevcuttur. Bu itibarla ikinci fıkranın tatbik imkânı, hemen hemen yok gibidir. Tatbikatı kolaylaştırmak için diğer maddelerdeki serbestiyi yani seyahat, ticaret ve sıhhi sebeplerle bunlara da tanımak zaruridir. Aksi takdirde her gezginci bunları iddia edecektir. Zabıta makamları da bu sebeple bunları iskân edildikleri yerlere getiremeyecektir. Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Kemal Biberöğlü.

M. KEMAL BIBEROĞLU (Çorum) — Efendim bendeniz usul hakkında söz almıştım. Bu 7 nci madde de, 6 nci madde üzerinde uzun müzakere ve münakaşa mevzuu yapılan ve komisyonca geri almayı icap ettiren bâzı unsurları havi bulunmaktadır. Madde «İskân haklarından vazgeçmek veya mürettep yerlerini ticaret, seyahat, misafirlik maksadiyle veya sıhhi zaruretlerle infikâk sebepleri haricinde izinsiz terketmek suretiyle.» Demilerek evvelki maddedeki unsurlar derpiş edilmiş olduğuna göre, bu maddenin 6 nci maddenin müzakeresinden sonra komisyonda görüşülmesi doğru olur kanaatindeyim. Komisyon lütfen bu mevzu üzerinde kanaatini açıklasın.

REİS — Mehmet Daim Süalp.

MEHMET DAİM SÜALP (Siirt) — Aynı

seyleri söyleyecektim, komisyonun bu maddeyi de geri alması lâzımdır.

MUVAKKAT ENCÜMEN REİSİ REFET AKSOY (Ordu) — Maddeyi geri alıyoruz, efendim.

REİS — Komisyonun talebi üzerine madde verilmiştir, efendim.

8 nci maddeyi okuyoruz efendim.

Göçmen ve mültecilerin vatandaşlığa alınmaya kadar küçük sanatlarla işigal edebilmeleri

MADDE 8. — İskânlı veya serbest göçmenler yurda girişlerinden, mülteciler aynı sıfatların tanınmasından Türkiye'ye muntazam pasaportla ve ecebe sıfatiyle gelmiş olup da Dahiliye Vekâletinin muvafakatine istinaden iskânlı veya serbest göçmen muamelesine tâbi tutulanlar bu muameleye tâbi tutuldukları tarihten itibaren vatandaşlığa alınmaya kadar 2007 sayılı Kanunla Köy Kanunundan istisnaen küçük sanatlarla işigal ve İskân Kanunu hükümlerine mugayir olmamak şartıyla köylerde oturup çalışabilirler.

REİS — Madde hakkında söz istiyen var mı efendim?

Maddeyi reyinize arz ediyorum; kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İkinci bölüm

İskân ve iskân yardımlarına ait hükümler

İskân yardımı

MADDE 9. — İskâna tâbi tutulacak kimse-lerden muhtaç durumda olanlar; karşılıksız iskân yardımlarından faydalanırlar.

İskân yardımı; eşhas, eşya ve hayvanların nakilleriyle işe, ibate, tedavi, ısıtma, aydınlatma ve giyim gibi masrafları ihtiva eder. Bu yardımlar, göçmenler için yurda girişlerinden, mülteci sıfatiyle gelmiş olanlar için göçmen kâğıdı aldıkları andan, içerde nakledilenler için işe, mürettep mahallerine sevk tarihinden başlar.

REİS — Madde hakkında söz istiyen var mı?

Maddeyi reyinize arz ediyorum; kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Muhtaçlık durumu

MADDE 10. — İskâna tâbi tutulacak göçmen ve mültecilerin iskânları amında muhtaç durumda olmaları şarttır. İhtiyacın ne suretle ve kimler tarafından teshit edileceği talimatname ile tâyin olunur.

REİS — Madde hakkında söz istiyen var mı? Buyurun Kemal Biberöğlü.

KEMAL BİBEROĞLU (Çorum) — Efendim, bu maddede; (İşkâna tâbi tutulacak göçmen ve mültecilerin İskânları anında muhtaç durumda olmaları şarttır.) deniyor, ihtiyacın ne suretle ve kimler tarafından tesbit edileceği de bir talimatnameye terkedilmiş bulunuyor. Ama muhtaç durum olduğunu tesbit için talebedilecek vesikaların nelerden ibaret olacağı meskût bırakılmış bulunmaktadır. Bunun komisyoneca izahını rica ediyorum.

İZZET AKÇAL (Rize) — Efendim; kanunun 9 ncu maddesinde talimatnameden bahsedilmekte, fakat bu talimatnamenin kimler tarafından yapılacağı tasrih edilmemiş bulunmaktadır. Kanunun mütaakıp maddelerinde de yine talimatnameden bahsedilmekte ve fakat talimatnamenin kimin tarafından yapılacağı tasrih edilmemiş bulunmaktadır. Son maddelerde, bu kanunun tatbikine taallük eden hususlarda umumi bir talimatnamenin yapılacağı da tasrih edilmiştir. Kanunda, maddeler metninde «talimatname yapılır, talimatname yapılır..» diye muayyen işleri bir talimatname hükmüne tâbi tutma fuzulî hüküm yürütmekten ibarettir. Sonra talimatnameyi dairei aidesi yapacaksa, bunu tadil salâhiyeti de kendisinde bulunduğu göre, zaman zaman lüzumsuz değiştirmeler de yapabilir. Bu ise istikrarı ihlâl eder. Onun için, esasen Başvekâlete merbut bulunmasına göre İcra Vekilleri Heyetince tasdik edilecek talimatname kelimesinin bu madde metninde yer alması hususunun daha uygun olacağı mütalâasındayım. Komisyon buna iştirak ederse bu, madde metninde yer alır. Aksi takdirde zaten son maddelerde hüküm vardır. Son maddede kanunun tatbikatına ait talimatnamenin İcra Vekilleri Heyetinin tasdikından geçeceği yolunda bir sarahat vermek suretiyle kanunun maddelerinin ayrı ayrı talimatname ile tatbiki hususundan sarfınazar edilmek ve tek bir talimatnamede işi toplamak suretiyle daha kolay ve tatbikatçılar için daha belirli bir usule gidilmiş olur.

Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Mehmet Hazer.

MEHMET HAZER (Kars) — Efendim, talimatname malûmunuz olduğu üzere daire tara-

fından tanzim edilen, memurlar âmir arasındaki münasebetleri tanzim eden ve üçüncü şahıslara tesir etmiyen bir kaidedir. Anayasamıza göre icranın, kanunları tatbik için ancak nizamname çıkarmak yetkisi vardır. Nizamname çıkarılmak suretiyle daha şümulü kaideler vaz'edilebilir. Bir kanun tatbiki ancak bu şekilde tanzim ve tatbik olunur. Talimatname bir arkadaşımızın da temas ettiği gibi dairesi tarafından zaman zaman değiştirilebilen ve üçüncü şahısları alâkadar etmiyen kaideleri ihtiva eder. Bir kanunun tatbikiyle alâkalı hükümleri bir nizamname dâhilinde toplamak her bakımdan doğru olur, kanaatindeyim.

REİS — Encümen.

MUVAKKAT ENCÜMEN REİSİ REFET AKSOY (Ordu) — Efendim, Biberöğlü arkadaşımızın tereddüt ettikleri noktayı izah etmekle mâruzatıma başlayacağım. Yurt dışından göçmen suretiyle veya mülteci suretiyle gelecekle rin vakit ve hallerinin yerinde olup olmadığını tetkik etmek bu maddenin nihayetindeki talimatname mucibince tavzif edilecek kimselere aittir.

Fakat haklı olarak Kemal Bey diyor ki, bir insanın malî durumunun yerinde olup olmadığını ne ile, hangi kıstasla tâyin edecekler, buyuyorlar.

Şüphesizdir ki, yurt dışından gelen kimsele rin vaktü hallerinin yerinde olup olmadığı kendi arkadaşlarından yapılacak bir tetkikat ile anlaşılacağı gibi, umumi durumları, kıyafetleri, beraberlerinde getirdikleri eşya, mal ve saire ile de belli olur. Malî vaziyeti iyi olmyanlar da yine umumi halleriyle tefrik edilmiş olabilir. Bu itibarla bunun tatbikatında bir müşkülât yoktur.

Şimdi talimatname meselesine gelelim: Arkadaşlarımızın temaları yerindedir. Hakikaten birçok maddelerde bu tefrik yapılacak. Talimatname ile, talimatname ile, talimatname ile... Hakikaten bunun böyle olması gayet zaruridir. Birçok hükümler ihtiva eden bir kanunun tatbikatındaki şekli tesbit edebilmek için onu ya bir talimatname veya nizamnameye bağlamak lâzımgelir. Bunu biz talimatname ile tesbit etmiş bulunuyoruz. Bu kanunun 25 nci maddesindeki şu hükümle bunların heyeti umumiyesini toplamış bulunuyoruz.

«Madde 25. — Bu kanunun tatbik şekli; ka-

nunun neşri tarihinden itibaren altı ay zarfında hazırlanacak bir talimatname ile tâyin olunur.»

Yalnız burada sırası geldiği zaman, ilgili maddenin müzakeresi sırasında İzzet Beyefendinin ileri sürdükleri fikre encümen olarak iştirak ederek, İcra Vekilleri Heyeti tarafından tasdik olunacak bir talimatname denmesi yerinde olur. Okuduğum maddede ve diğer maddelerde geçecek talimatnamelerin heyeti umumiyesi arz ettiğim gibi bir talimatnamedir.

Nizamname meselesine gelince; nizamname daha ziyade mufassal bâzı kanunların etraflı surette izahına mâtuftur. Buyurdıkları gibi Devlet Şûrasından çıkar. Bu da doğrudan doğruya vuzuhu ihtiva ediyor. Yalnız tatbikattaki bâzı tertiplerin tesbiti hususu bir talimatname meselesidir.

REİS — Mehmet Hazer.

MEHMET HAZER (Kars) — Efendim; demin kısaca arz etmiştim. Anayasanın 52 nci maddesi hangi hallerde nizamname yapılacağını tasrih etmiştir. Bakanlar Kurulu kanunların uygulanmasını göstermek, yahut kanunun belirttiği işleri göstermek üzere içinde yeni hükümler bulunmamak ve Danıştaydan geçirilmek suretiyle nizamname yapılabileceğini ifade etmektedir. Encümen şümüllü, vuzuhlu talimatname yapılmasından bahsediyor. Fakat böyle şümüllü ve vuzuhlu bir tavzih ancak nizamname ile olabilir.

ENCÜMEN REİSİ REFET AKSOY (Ordu) — Ben de öyle söyledim.

MEHMET HAZER (Devamla) — Siz bunlar talimatname ile yapılacak, dediniz. Çnkü İdare Hukukunda talimatnamenin teknik mânası, dairesi tarafından tanzim edilen hükümlerdir. Vekiller Heyetinin çıkaracağı kararlar talimatname sayılmaz, nizamname olur. Bu 52 nci maddenin tasrih ettiği şartları ve hükümleri ihtiva etmek şartıyla Vekiller Heyetinin ayrıca kararname çıkarması mümkün olur. Bu talimatname değildir.

Bir de talimatname vardır, o da dovrudan doğruya dairesi tarafından memura yapacağı işi tavzih etmek maksadiyle çıkarılan emirlerdir. İdare Hukukunda talimatnamenin tarif ve izahı budur. Siz ayrı hususi bir mânada hususi bir talimatname çıkarmak istiyorsunuz. İfade-nizde anlaşılın bu. Teknik mânanın dışındaki hükümler işleri teşviş eder, karıştırır, vuzuh

vermez. Binaenaleyh, böyle bir şümüllü talimatname yerini nizamnameye bırakmak her bakımdan doğru olur kanaatindeyim.

REİS — Başka söz isteyen var mı? Yok. Verilen bir takrir var okuyoruz.

Yüksek Reisliğe

«İcra Vekilleri Heyetine tasdik edilecek» kelimelerinin ilâvesini arz ve teklif ederim.

Rize

İzzet Akçal

REİS — Takriri reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Encümen filhâl iştirak ediyor mu?

MUVAKKAT ENCÜMEN REİSİ REFET AKSOY (Ordu) — Bunun 25 nci maddeye konulmasını arz etmiştim. Müsaade buyururlarsa 25 nci maddeye konulması daha iyi olacaktır.

REİS — Takrir encümene verilmiştir, maddeyi reye arz etmiyorum, efendim.

Madde 11. — Okuyoruz, efendim.

İskân

MADDE 11. — İskân, bir aileye nüfus ve ihtiyacına göre müştemilâtiyle bir ev ve ayrıca çiftçilere yetecek miktarda arazi, sanatkâr, esnaf ve serbest meslek erbabına dükkân veya dükkân yeri verilmesidir.

Bu kanun hükümlerine göre iskân, aile reisi adına yapılır.

Bu kanuna göre aile karı - koca veya varsa fûrulardan ibarettir.

Aile dışında kalacak olanların iskân şekli, verilecek gayrimenkullerin tescili ve borçlanma muameleleri talimatnamede tâyin olunur.

İskân edilecekler bu kanun hükümlerine göre verilecek gayrimenkullerle istihsal alât ve vasıtalarıyla hayvanlar borçlanmaya tâbidir.

İçerde naklen iskân edileceklerin hususi kanunlara tevfikân Devlete bedelsiz intikal edecek topraklarının kıymeti Devlet arazisinden kendilerine verilecek kısmı borçlandırma bedelinden mahsubedilir.

Orman içindeki köylerden nakledileceklerin bırakacakları gayrimenkul bedelleri orman idaresince özel fona nakden ödenir. Ve yukardaki fıkrâ hükümlerine göre mahsubu yapılır.

İskân edilecekler, nüfus ve ihtiyaca göre verilecek ev, dükkân, arsa veya arazi miktar ve nevileri (talimatname ile tâyin) olunur.

Verilen bilûmum gayrimenkuller vali veya kaymakamların yazılı emirlerine müsteniden tapuca verilenler adına harc ve resme tâbi tutulmaksızın tescil olunur.

Bu suretle verilen gayrimenkullerin tapuda yazılı miktarına itibar olunur.

Meralar; köy mânevi şahsiyeti adına tahsis ve köy sınır defterine kaydolunur.

Tapuya yazılan tescil müzekkerelerine (borçların müfredatı gösterilmek suretiyle) borçlanma senetlerinin birer nüshası eklenir.

İskân edilecekler tescil olunan gayrimenkuller teslim anında işgalli bulunuyorsa vali veya kaymakamın yazılı emriyle derhal tahliye ettirilerek müstahiklerine teslim olunur.

REİS — Madde hakkında söz istiyen var mı?

IZZET AKÇAL (Rize) — Efendim, bu maddede yine talimatnameden bahsedilmektedir. Talimatname alâkalı dairece yapılması lâzımgeldiğine göre sık sık değiştirilebilir. İstimrarı temin bakımından bu talimatnamenin İera Vekilleri Heyetinin tasdikinden geçmesinin yerinde olacağı kanaatindeyim. Bu maksadı temin için bir teklif sunuyorum.

Bundan başka, maddede orman içindeki köylerden nakledilecekler, bırakacakları gayrimenkul bedelleri orman idaresince özel fona nakden ödenir ve yukardaki fıkra hükümlerince mahsubu yapılır.» Şeklinde bir hüküm vardır. Şimdi, Devlet ormanları içindeki köylerde meskûn olan vatandaşların arazileri geçimleri için kâfi bulunmadığı takdirde, arazisi geniş olan yerlerde Hazineye ait arazi borçlandırılmak suretiyle bu vatandaşlara verilecek ve orman içindeki arazisi, küçük bahçesi, bağı, tarlası orman idaresince satın alınacak, fakat parası kendisine verilmeyerek özel fona yatırılacak. Yani 20 senede ödemesi icabeden borca peşinen yatırılacak..

Şu fon hakkında arkadaşlarım elbette ki, malûmat sahibidirler. 4752 sayılı Çiftçiye Topraklandırma Kanununa göre hariçten memleket gelen iskâna tâbi göçmenlere parasız gayrimenkuller, ev, toprak, arsa veriliyor. İskâna tâbi muhtaç yerli vatandaşlara ise, borçlandırılmak suretiyle gayrimenkuller verilmekte idi. Altı sene sonra tahsilâta başlanmak kaydıyla, 20 senede eşit taksitlerle ve faizsiz olarak bu paralar ödeniyor ve bu paralar özel bir fonda

toplanmaktadır. Zannediyorum ki, borçlanma miktarı, üç ay evvel aldığım kayıtlara göre, 113 510 000 lira kadar idi. Tahsilât ise, devrede kulak, 872 000 küsur lira... Bütçelerle 11 milyon 100 bin lira kadar bir para özel idare fonuna ödenmiştir. Yerli vatandaşlara verilen arazinin vasatı dönüm kıymeti 11 lira üzerindedir. Ama dönümü 100 liraya olan arazi olduğu gibi dönümü bin liraya olan arazi de vardır. Çiftçiye kuruluş ve onarma kredisi olarak 12 milyon 929 bin lira verilmiştir. Arazi bedeli olarak yapılan tahsilât ise, daha önce de arz ettiğim gibi, sadece 872 bin küsur liradır. Özel fonun varlığı lâfzan 125 milyon civarındadır. Ama fonda bugün için para yoktur, yalnız gayrimenkul kıymetleri vardır.

Şimdi, iskân ettiğimiz köylüye, vatandaşa verilecek arazinin, dükkânın, arsanın bedelini borçlandıracağız. Kendisi eğer orman içerisinden göçürülen vatandaşlardansa arazisine bir kıymet takdir edeceğiz ve bu kıymeti orman idaresinden alınacak parayı - her sene bütçeye 50 milyon lira konur diye Orman Kanununda bir kayıt vardır - bu fona yatıracağız. Yani 4753 numaralı Kanuna göre açılacak fona bu para yatırılacaktır.

Aziz arkadaşlar; bir yerden bir yere hattâ misafireten gidenlerin sarf ettiği gayrimelhuz masrafları bir kere göz önüne getirin. Bir memura harcırah vererek bir yere naklettiğimiz veya bir yere tahkik ve teftiş için gönderdiğimiz zaman onun sarf ettiği görünmeyen masrafları nazarı dikkate almamız lâzımdır. Şimdi bir vatandaşın elinden küçük bir araziyi alacağız; onun bedeli fona yatırılacaktır. Niçin farklı bir muamele yapılacaktır? Eğer küçük bir para kendisinin üzerinde bulunursa daha iyi yerleşmesine, daha kısa bir zamanda istihsale geçmesine, daha çabuk kalkınmasına yol açmaz mı? Komisyondan rica ediyorum, bunda ısrar etmesinler, malını satar, kardeşine verir, akrabasına verir, babasına bırakır. Bu parayı fona yatırmasınlar, kendisine verelim, yerleşmesine yardım edelim. Hükümetten de rica ediyorum, bunda ısrar buyurmasınlar, bunun için bir teklif sunmaktayım.

Bir başka mâruzatım, «iskân edilecekler tescil olunan gayrimenkuller teslim anında işgalli bulunuyorsa vali veya kaymakamın yazılı emriyle derhal tahliye ettirilerek müstahakları-

na teslim olunur.» yolunda maddenin sonunda bir fıkra, hüküm bulunmaktadır.

Kazanın vazifesini burada icra organına vermekteyiz. İcra organı öyle bir vaziyettedir ki; hâdise mahalline gidip keşif yapacak değildir. İdari sultasına istinaden emir verecektir. Bu yer falan göçmene aittir. Senelerden beri tasarruf eden şahsın elinden araziyi alacak, bir göçmene tahsis edecektir.

Aziz kardeşlerim; o vatandaşa umumi mahkemeler nezdinde bir dâva açmak asgari hakkını tanımak lâzımdır. Ben iddia etmiyorum ki, idari otorite araziyi göçmene vermesin. Yani İskân Umum Müdürlüğünün işini tas'ip edecek, zorlaştıracak bir vaziyet ihdas etmek niyetinde, tasavvurunda değilim, böyle bir teklifte bulunmuyorum. Ama vatandaşın hakkını korumak bakımından umumi mahkemelere gitmek hakkını tanımak lâzımdır. Madde bu şekilde kaldığı takdirde kaza merciine müracaat edebilir mi, edemez mi? münakaşasını yapmak müzakereleri uzatır ve maddenin kısa bir zamanda konuşulup vuzuha varmasına mâni olur. Ama şuna işaret edeyim ki; madde bu şekilde kaldığı takdirde idari merciin idari kararına karşı bir iptal dâvası ancak idari kaza olan Şûrayı Devlette açılabilir.

Aziz arkadaşlarım; bu kürsüden söylemek mecburiyetindeyim ki, evvelki sene bütçe müzakereleri esnasında üzerinde durdum, geçen sene üzerinde durdum, hâlâ bir neticeye varılamadı. Şûrayı Devlete 4 sene evvel açılmış olan dâvalar bugün lâyiha teatisi safhasında bulunmaktadır. Şûrayı Devletten 3 senede, 5 senede karar almak gayet zordur. Memnuniyeti mucibolan cihet, Devlet Bakam bunun üzerinde durmuş ve zannediyorum ki, Şûrayı Devlet Kanununu tadil edecek olan tasarıyı hazırlıyarak Heyeti Vekileye sunmuş bulunmaktadır. Fakat henüz Meclise intikal etmiş değildir. Böyle olsa bile Şûrayı Devlet Ankara'nın merkezindedir, ihtilâf mevzuu olan vatandaşın elinden alınan yer ise Bitlis'te veya Van'dadır. Bu ihtilâflar, mutlaka mahallinde arazi fiilen görülmek ve ehli-vukufa tetkik ettirilmek suretiyle izale edilebilir. Aksi takdirde hiçbir hukuki imkân bu ihtilâfların halline müsait değildir. Böyle olunca mahkemelere müracaat etmek hakkını tanımak lâzımdır, aksi halde vatandaş hukukunu ıvrara gitmiş oluruz. Bunun için

de bir teklif veriyorum, kabulünü arz ve rica ediyorum.

REİS — Kemal Biberöđlu.

M. KEMAL BIBEROĞLU (Çorum) — Efendim, bu maddenin 3 ncü fıkrası şöyle : «Bu kanuna göre aile karı - koca veya varsa fûrularından ibarettir.» Bunu takibeden fıkrada «aile dışında kalacak olanların iskân şekli, verilecek gayrimenkullerin tescili ve borçlanma muameleleri talimatnamede tâyin olunur» denilmektedir.

Şimdi bir göçmen kafilesi tasavvur edin ki birbirinin hısumı, akrabaşdır. Ama şu maddede ki tarife göre bunlar bir aileye mensup sayılmamaktadır. Bunlar içerisinde ailenin iskân şekli bu kanun hükümleri dairesinde tanzim edilecektir. Ama aile dışında kalanların iskânları ve diğer durumları bir talimatnameye bırakılmaktadır. Âdeta bunlar arasında bir tefrik yapılmaktadır. Bir ailenin dışında kalmış sayılanlar için, bu kanun hükümleri dışında talimatnamelerle bâzı hükümler de konulacağı yazılış şeklinden anlaşılmaktadır. Komisyonun bundan anladığı mâna nedir? Bunun burada izahını ve zapta geçmesini rica ederim. Ondan sonra ayrıca mütalâamı arz edeceğim.

REİS — Mehmet Hazer.

MEHMET HAZER (Kars) — Muhterem arkadaşlar, bu 11 nci maddede de yine talimatnameden bahsedilmektedir. Talimatname hakkındaki mütalâamı evvelki maddede izah etmiştim, tekrar etmiyeceğim. Maddede meraların tadadı hakkında bir fıkra vardır. Bu Köy Kanunundaki meraların sınır defterine kaydı mıdır? Yalnız sınır defterine kayıttan ibaretse başka bir hükme ihtiyaç yoktur. Çünkü Köy Kanununda esasen bu hüküm mevcuttur. Meralar köy namına ve sınır kağıdına dercolunur. Yalnız meralar hakkında başka kanunlarda sarih hükümler mevcut değildir. Gerçi tahsis hukukan hangi hizmete yapılmış ise o yolda kullanılması icabetmekte ise de tatbikatta meraların tahsis dışında da kullanıldıkları görülmektedir. Bu itibarla meraların, köyün müşterek hizmetlerinde kullanılması maksadiyle köy mânevi şahsiyetine tahsis edilmesi gibi bu vuzuhun verilmesi faydalı olur kanaatindeyim.

Yine maddenin son fıkrasında İzzet Akçal arkadaşımızın temas ettiği hususa hen

de temas etmek istiyorum. Mevzuatımızda bu maddeye benzer hükümler mevcuttur. Yani bazı kanunlarımızda bu gibi hallerde idarenin kararıyla tahliyeler yapılmaktadır. Her işi, her zaman adliyeye vermektense, mevzuatımızın umumi prensipleri bakımından da, istisnai hallerde idareye bu hususta vazife verildiği de vâkıdır. Burada idari bir salâhiyet veriyor. Fakat idareye bir tetkik veya itiraz imkânını da vermiyor. İdare, derhal tahliye ettirecektir, diyor. Düşünün, o arazi üzerinde veya o gayrimenkul üzerinde şağilinın, mu-tasarfının birtakım hakları olabilir. Burada hakları ihlâl edecek bir idari karar kanunla teeviz olunmaktadır. Tetkik etmiyecek, derhal tahliye ettirecektir. Çünkü derhal tahliye kaydı hiçbir tetkikat yapmıyacaktır mânasına gelmektedir. Ve tatbikata da böyle intikal etmesi muhtemeldir. Hiç olmazsa 5917 sayılı Kanuna atıf yapmak suretiyle, hiç olmazsa diğer kanunlara atıf yapmak suretiyle idareye bu vazife verilmelidir. Böyle mutlak kesin bir kararla idareye salâhiyet verilirse, o arazi üzerinde hakkı olanların, arazi ihtilâflarıyla ecrimisil ödiyen bir vatandaşın hakkı kanunla bertaraf edilmiş olur. Bu fıkranın tadil edilmesi lâzımgelir kanaatindeyim.

REİS — Müfit Erkuyumcu.

MÜFİT ERKUYUMCU (Bursa) — Muhterem arkadaşlar, bu maddenin son fıkrasında «İskân edilecekler tescil olunan gayrimenkuller teslim anında işgalli bulunuyorsa vali veya kaymakamın yazılı emriyle derhal tahliye ettirilerek müstahiklerine teslim olunur» kaidesi vardır. Bu tamamen yerinde bir hükümdür. Çünkü verilmiş olan İskân kararının acele infazı gerekmektedir. Bunun için de idari bir emre ihtiyacolacağı aşikârdır. Yalnız bu gibi yazılı emirlerle tahliye edilen yerlerdeki kimseler tapu kaydı gibi vesaiğe sahip bulunuyorlarsa vaziyet ne olacaktır? Bunların umumi hükümler dairesinde mahkemelere müracaat ederek haklarını aramaları zaruridir. Medeni Kanunumuzun ikinci maddesinde şöyle bir hüküm vardır. Bir hakkın sırf gaymiyi zarar eden suiistimalini kanun himaye etmez. Aksi takdirde hakkı ihlâl olan kimse mahkemeye müracaat eder. Böyle ellerinde, bulundurdıkları yerin sahibi olduklarını ispat eden vesaiğe bulunan ve hakları ih-

lâl edilen şahıslar elbette ki mahkemeye müracaat ederek hâkimden tecavüzün men'ini istemek tabii bir hakkıdır. Bu hakkın bu şekilde menedilmesine imkân yoktur. Bu bakımdan bendeniz de komisyon sözcüsünün bu gibi, tapu kayıtları bulunan, vesaiğe tasarrufiyeye istinadedenlerin mahkemelere yapacakları müracaatların mahkemeye nazarı dikkate alınacağı hakkında zabıtlara geçirilecek bir beyanda bulunmak lâzımdır. Esasen aksi sabit olmadıkça bu hakkı vatandaşa vermişiz. Bunu mahkemeler rüyet ve intacedeceklerdir.

Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Kemal Biberoglu.

M. KEMAL BİBEROĞLU (Çorum) — Efendim, Mehmet Hazer Beyefendinin temas ettiği fıkra üzerindeki görüşümü arz etmek isterim. Bir kere Köy Kanununa bu hükmün konmuş olması ile aynı hükmün buraya konmasında bir mahzur olmasa gerektir. İskân Kanununda bu hükmün bulunuşu arzu ettiğimiz şeyin yerine getirilmesidir. Köy Kanununda, meralar köylülerin mânevi şahsiyetine tahsis edilir ve köy sicil defterine de kaydolunur, denilmektedir. Kasabalar içindeki meralar da kullanılır denildiğine göre bunda bir unutulma mı vardır, bu hususu rica edeceğim.

REİS — Hulûsi Köymen.

HULÜSİ KÖYMEN (Bursa) — Efendim, burada Müfit Erkuyumcu arkadaşımın izah ettiği ve İzzet Akçal arkadaşımızın da tafsilen belirttikleri gibi, göçmenlere verilecek gayrimenkullerin kanun gereğince tapuya tescili yapıldıktan sonra bu gayrimenkul, arazi, bina ve saire gibi gayrimenkuller artık tapuda kimin üzerine tescil edilmişse o kimsenin mülkü olması gerekmektedir. Medeni Kanun da bunu icabettir. Zaten bu kanun valinin emriyle tescil yapılması salâhiyetini veriyor. Vali de tescil yapacaktır. Şu halde bu kanunla hakları ihlâl edilen üçüncü şahıslar için yalnız bir hak kalıyor. O da, gayrimenkulün bedelini dâva etmektir. Sahipsiz diye benim malımı göçmenlere tahsis ve tescil etmişsiniz, bedelini verin diyebilecektir. Halbuki bir mal sahibinin istediği şekilde malına tasarruf etmesi hakkıdır ve bu tahdidedilemez. İster kiraya verir, ister kendi işletir, isterse satar parasını kullanır. Şu halde üçüncü şahıslar için burada bir yol kalıyor, ki

bu şekilde yanlış yapılan tescil dolayısıyla Hükümetten bir tazminat talebinde bulunmak meselesidir. Bu tazminat hakkını tahditmekte mücbir bir sebep yoktur. Esasen Anayasaya göre bir vatandaşa teslim ve temin edilmiş olan hakları muhalif bir hüküm dercedilmesiyle ihlâl edilmesi hakikaten yolsuzdur.

Ben de diğer arkadaşlarımın noktayı naza-

rına iştirak ediyorum ve İzzet Akçal Beyin teklifinin kabulünü rica ediyorum.

REİS — Efendim, Riyaset şu anda ekseriyetin olmadığını tereddütsüz bir şekilde görmektedir. Mevcut takrirleri oyunza arz etmiyorum.

6 Eylül 1957 Cuma günü saat 15 te toplanmak üzere İnikada son veriyorum.

Kapanma saati : 16,25

